

HRVATSKA RIEČ

Pređplatna ciena: na godinu K 12. — Za pò godine K 6. — Za Šibenik na godinu donasjanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12. suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuzivo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, probna pisma i zahvale tiskaju se po 30 para petit redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma "ne primaju" se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Pripreve za izbore.

I „hrvatska stranka“ drži sastanak. Barem javilo se, da je Dr. Pero Čingrija sazvao sastanak uprave te stranke i da će poslie toga ista držati skupštinu.

Ne znadeuo što je na stvari, jer smo držali, da ta „hrvatska stranka“ i nema svoje uprave, jer su se bili zahvalili predsjednik, tajnik i t. d. Nego, ako se sastanak sazivlje, hoće reći, da su se te odreke povukle. Dakle, mi moramo računati, da će taj sastanak biti održan. Ali dvojimo, da će doći do skupštine.

Kako je poznato, „hrvatska stranka“ nije drugo nego nastavak one stranke, koja je zadnjih godina vladala u Dalmaciji na občinam. Proti toj stranci već je g. 1895. stranka prava uspješno jurišala, tako da se mogao predviditi njezin konac. Ona borba bila je žestok udarac, od kojega se ona nije mogla oporaviti, a mogla je donekle životariti jedino za to, što su u njezinim redovima bili skoro svi načelnici sa odnosnim obćinskim upravama. Da je stranka prava onda utzrajala, i taj umjetni život bio bi prestao.

To je barem bio naravni razvoj političke borbe, ali bilo je pravaša, koji su držali, da mogu kompromisima učiniti više nego radom, pa su stvarali sve moguće umjetničke stranačke tvorevine, u nadi da će preko obćinskih uprava doći do one odlučujuće vlasti, koju je imala stara narodna stranka. Nisu shvatili, da se je ta stranka bila preživjela čim se je dala u naručaj vlade. Nisu razabrali, da je ona stranka daleko od naroda i da joj je vlast umjetna u koliko nije bila oslonjena na vas narod, nego samo na onaj dio, koji je vladao u autonomnim ustanovam na temelju skućenog izbornog reda.

Na toj krivoj pretpostavci građeć, neki pravaši su se složili sa tom starom strankom i stvorili nešto tobož nova, a u jezgri bilo je to ništa drugo, nego nastavak stare narodne stranke. To nešto nova bili su izborni kompromisi, a kasnije i podpuno stopljenje izabranih zastupnika.

To je eto „hrvatska stranka“: Stopljenje zastupnika dviju stranaka u jedan saborski klub. Ovi zastupnici su tom svojem šaborskom klubu dali ime stranke, hrvatske stranke.

U ovom učinjen je veliki skok, nešto što nije ni shvatljivo, ni opravdano. Jer od kada zastupnici, onako kako su naši, mogu stvarati stranke? Od kada mogu oni stopiti pristaše raznih stranaka bez ikakvog ovlaštenja u jednu novu stranku? Od kadada su saborski klubovi toliko moćni, da stvaraju novu stranku za pristaše raznih stranaka?

To se u istinu riedko gdje događa bez predhodnih dogovora, skupština, ovlaštenja izbornika, a da se dogodilo u Dalmaciji zahvaliti je raznim okolnostima, a osobito onoj, da su neki mislili, da imaju cilu Dalmaciju, kad imaju njezine obćinske uprave. Po tom postanak „hrvatske stranke“ ima se u prvom redu pripisati želji, da se uzduva zastupničke položaje bez velike muke i rada. A da je tako, dokaziva i ona okolnost, što su zastupnici „hrvatske stranke“ na jednoj svojoj skupštini, koji su imali, sazvali načelnike i što su svu moć svoje organizacije postavili na zastupnike, načelnike i prisjednike svih obćina u Dalmaciji.

U današnje doba ovakova uredba nije mogla nikoga zadovoljiti, ali u vidimo, da „hrvatska stranka“ nije mogla provesti nikakvu organizaciju. Njezin poziv, da se njezini pristaše organiziraju, ostao je bez odgovora i bez posluha. A to je i naravno, jer „hrvatska stranka“ svojih pristaša nije imala, niti ih ima.

Mi mislimo, da poziv Dra. Pere Čingrije, i ako uzsliedi, ne će imati boljih uspjeha. Do prave organizacije te stranke ne može doći s jednostavnog razloga, što te stranke u narodu našem ne postoji. A zastupnici, koji tu stranku u saboru predstavljaju, niti su u sabor došli kao predstavnici te stranke, niti oni imaju danas birača, koji bi ih kao predstavnike te stranke birali.

Nego ipak ovo pitanje nije ovako riešeno, jer u Dalmaciji postoji još izborni red, u kojem obćine kao takove imaju veliku moć, pa za to nije izključeno, da će se pozivu Dra. Čin-

grije odazvati veći dio njih. I eto preko obćinskih uprava opet veći dio zastupnika „hrvatske“ izabranih.

Nu kad bi i to bilo, zar ne bi to značilo, da ta stranka postoji i da će živiti samo koliko i današnji sredovječni izborni red?

Ima nekih, koji govore, da je pitanje izborne reforme u Dalmaciji bilo zategnuto uprav, jer su neki zastupnici htjeli, da se ne mienja današnji izborni red. Mi ne znademo koliko je u tome istine, ali priznajemo, da ima u tome dosta vjerojatnosti. Nadodajemo samo, da bi i tada „hrvatska stranka“ bila prisiljena da likvidira i to kroz posve kratko vrijeme. Jer prvi posao sabora morao bi biti, da uzakoni novi izborni red, a po tom da bude raspušten i novi sazvan na temelju novog izbornog reda.

U tom slučaju „hrvatska stranka“ valja da dodje na ono izbornom poprište, gdje neće odlučivati sama vlast. Barem tako bi moralo biti. A kad toga ne bi bilo, značilo bi, da „hrvatska stranka“ drži više do zastupničkih mjesta, nego do ponosa i da je stupila posve u službu vlade. Ova bi naime za uhar te stranke podržavala stari izborni red, koji jedini omogućuje, da „hrvatska stranka“ kao takova može imati svojih zastupnika.

Nu koliko bi takovo uzajamno podpomaganje trajalo i kojim uspjehom svršilo, drugo je pitanje. Mi držimo, da ne može u političkom životu naroda obstojati za dugo vremena ništa, što se umjetnim načinom podržaje, pa s toga bio kakav god uspjeh od skupštine, koju g. Dr. P. Čingrija sazivlje, držimo, da ona tvorevina, koja se zove „hrvatskom strankom“, ne može u nijednom slučaju dugo živjeti.

Bilo bi valjda za to uputno radi jednostavnosti razvoja da ju oni isti, koji su je sačinili i različne posve i konačno, tako bi barem uštedili stranci piava neugodnu dužnost, da sabrani i još jednu uuiruću stranku. Prigode ljepše za tvorce te stranke nema od one, koja im se pruža. Kasnije svaki takov pokušaj bio bi vandoban. „Hrvatska stranka“ — t. j. zastupnici, koji ju sačinjavaju — ljepše pripreme za izbore nebi mogli prirediti, nego bi ih priredila svojim svećanim priznanjem, da ona kao stranka nije nikad obstojala, nego da je to bio samo pokušaj, koji se je izjalovio kao i sve, što se je u njezino ime htjelo pokušati.

Ili to ili još životariti od milosti raznih vlasti. Drugog izlaza nema.

NA RAVNANJE.

U zadnje vrijeme bilo je sa posve neupućene strane javljeno u nekim hrvatskim novinam, da se potajno vode pregovori, u svrhu da tri stanovita zastupnika pristupe u stranku prava. Buduć se ovi glasovi još podržavaju, to podpisani, u ime uprave stranke prava, izjavljuju, da upravi stranke prava o tom ili bilo kojim sličnim pregovorima nije ništa poznato.

A na razmišljanje svih članova stranke prava odnosno i svih mjestnih klubova neka je jednom za uvijek rečeno, da nikakav član uprave ili mjestnog kluba ne može na svoju ruku dati u ime stranke ili mjestnog kluba obvezatne izjave, niti može stupiti u dogovore sa predstavnicima drugih stranaka.

Preporučeno je dakle svim članovima stranke prava, da se prema tome ravnaju i da se ne puštaju zavadjati od krivih glasina, nego da neumorno rade oko podizanja mjestnih organizacija u smislu zaključaka svoje stranke.

Polovicom lipnja 1908.

Za upravu stranke prava
DON IVO PRODAN DR. M. DRINKOVIĆ
predsjednik. podpredsjednik.
DR. M. SKVRCE VLADIMIR KULIĆ
blagajnik. tajnik.

„Jzvještaj trgovačko-obrtničke Komore u Zagrebu“

Knjiga je to vrlo vješto sastavljena, a ujedno i vrlo poučna. Nije dosta prolisat je, treba je pomno proučiti, a ta pouka sigurno može da urodi plodom, jer otvara šire vido-

kruge u političko-gospodarstveno stanje našeg naroda preko Velebita, iznost pred oči sliku odnosnih prilika i daje ozbiljna povoda ne samo refleksijama, već i značajnim prisodobama sa prilikama u našoj pokrajini, sa radom naših trgovačko-obrtničkih komora.

Obćeniti dio izvještaja iscrpljiv je ožetak cilog sadržaja, i za to ćemo iz njega iznieti glavnije, da naši čitaoci uvide, kako je u Banovini, kako bi moglo biti, da su tamo druge političke i upravne prilike i kako je prama tim prilikama kod nas u Dalmaciji.

Odmah na početku izvještaja naglašuje se, da se nade, koje su g. 1906. u Hrvatskoj polagale u najbližu budućnost, napose u gospodarstveni preporod zemlje, nisu na žalost ispunile.

Uslied pogoršanja političkih odnošaja, novih tvrnenja i oštrih oprjeka gospodarstveni interesi zemlje su štetovani, jer se nisu mogle provesti nužne napredne reforme.

Hrvatska je i u tom pogledu ostala na zadna i ako obilno odbarena prirodnim bogatstvom i povoljnim geografskim položajem, dok je inače u međunarodnom svietu vladao najpovoljniji gospodarstveni saobraćaj i vez.

Tomu je u prvom redu kriv upravni i politički sistem, koji u njoj vlada, i koji joj proračunano ne pruža ona uspješna pomagala, koja pokreću stroj obćeg narodnog gospodarstva, ona pomagala, koja su potrebna, i da se narodno-gospodarstveni život podigne do prave samosvojnosti. — O tome smo baš nekidan posebno govorili u ovom našem listu, a izvještaj trgovačko-obrtničke komore u Zagrebu daje najljepšu potvrdu onom našem razlaganju.

U Hrvatskoj kraj sve njezine autonomije koja tek kuburi pod olovnim teretom nesretnog sustava, što u njoj vlada, ne može se govoriti o produktivnim investicijama u velikom stilu. Tamo nema ni valjanog tarifalnog sustava, koji bi zajamčio i ojačao izvoz sirovine i industrijskih proizvoda.

Domaća industrija nije ničim podpomozena, a gdje toga nema, gdje poljoprivreda nema u domaćem obrtu jakog oslona, tamo narodno blagostanje nije uopće dovoljno zaštićeno.

Trgovačko i obrtno školstvo ne ide uporedo s modernim zahtjevima praktičnog života, ono trebue pospješno provedenje reforme, koja bi mu u tom smislu preudmila naukovne osnove.

Kod vlad nema tamo još posebnog i samostalnog odsjeka za narodno gospodarstvo, koje bi s vještackim razumjevanjem i pospješno rješavalo poslove i pitanja, što u to gospodarstvo zasjekaju.

Svega toga još dakle nema u dovoljnoj mjeri u Hrvatskoj i za to je visoka gospodarstvena sveća, koja je u novije vrijeme u naprednom svietu vladala, te Hrvatsku na žalost neopazano mimošila, upivala još teže prošle godine na Hrvatsku svojim posljedicama depresije, pojaštene težkom međunarodnom novčanom krizom. Hrvatska je na te prilike doduše intenzivno reagirala, a pošto žetva nije zadovoljna, to se prošla godina u Hrvatskoj ubrajajuće među najlošije.

Ratarstvo, trgovina, obrt i industrija stajali su više ili manje u svim svojim granama, kroz cilu tu godinu, pod dubokim dojmom međunarodne novčane krize. Kako je to na te gospodarstvene grane djelovalo, vidi se najbolje u dotičnim poglavljima posebnog dijela izvještaja trgovačke i obrtničke komore u Zagrebu, na koja upućujemo sve zanimanje, jer je zbilja vrijedno, da ih se izpita i prouči.

Obzirom na prometne odnošaje vrijedno je zabilježiti, da se je u Hrvatskoj lani predala javnom prometu vicinalna željeznica Vrginmost — Karlovac, kojom je upodunjena pruga Sisak — Karlovac (102.2 km). Na to upodunjenje čekalo se punih 37 godina. Čekaju se još izgradnja ličko-dalmatinske željeznice i krnj-pruge Krapina — Lupinjak!

Trgovina se je lani u Hrvatskoj brojem poduzeća doduše skromno umnožila, ali je u izvaznom pogledu nazadovala.

Obrt izkazuje bročani umanjaj, te očekuje reformu obrtnog zakona. Industrija se kreće u

veoma tegobnim protovodnim i konkurencijskim prilikama, jer ne može još da računa na državne dobave i na oblačenje izvoza u Srbiju. Rudarstvo je skromno.

Gospodarstvena kriza u Sjevero-američkim sjedinjenim državama također je bila kobna gospodarstvu u Hrvatskoj i uopće u svim hrvatskim zemljama. Ogromni broj izseljenika se je povratio, a za sve te i za njihove obitelji ova je kriza gotova materijalna propast.

Ovakvo je u krupnim potezima prikazano iz pomenutoj izvještaja gospodarstveno stanje u Hrvatskoj god. 1907, pa je zbilja istina, da se samo zdravoj i neiscrpljenoj prirodnoj snazi te naše zemlje ima zahvaliti, što navedene teške prilike nisu urodile još težim posljedicama.

Obrtničko-trgovačka komora u Zagrebu zaslužio svaku pohvalu, što u ovako iscrpljivim godišnjim izvještajima iznosi i prikazuje stanje narodnog gospodarstva u Banovini, a navlastito u svom području, upozorujući vladu i autonomne oblasti, koje su u doticaju s obrtnim i industrijskim krugovima, na sve, što moraju da čine, e da se odnose nepovoljne prilike poboljšaju.

Osobito je pak hvaliti radišnog i vještog joj zamjenika tajnika, našeg sugrađanina gosp. Perošlava P. Čikaru, koji u priredivanju ovakvih izvještaja ulaže dosta truda i vremena. Ovi izvještaji u isto doba dokazuju, da je obrtničko-trgovačka komora u Zagrebu na visini svojeg zadatka, da ga podpuno shvaća i da njezina djelatnost može biti uzorom drugim takovim institucijama.

Ovo naglasujemo na osobit način, jer zbilja moramo da sa zagrebačke trgovačko-obrtničke komore i nehotice svrnemo misao na trgovačke i obrtničke komore u Dalmaciji, o kojima je već bilo govora u predlanskome tečaju našeg lista.

Prispodoba izmedj naših komora i one u Zagrebu može samo da nas razžalosti i posrami, jer zbilja komore u Dalmaciji nisu u ničemu ni danas bolje od onog, što su bile, kad su oni članci predlani u „Hrvatskoj Rieči“ objelodanjeni. Zadarska komora nije se još znala da okoristi svojim položajem. Ona još uvijek vegetira, naprosto samo za to da markira svoj obstanak. Po našem znanju nije ta komora izdala još jedan skupni izvještaj o obćim odnošajima trgovine i obrta svog područja, predma joj zakon, izričito nalaže, da takav izvještaj naroda svake godine podnosi ministru trgovine. Rad zadarske komore u svakom je pravcu neznanat, gotovo ni spomena vriedan.

U bitnosti svadja se čitav rad zadarske komore samo na rješavanju oblastnih upita, a i to biva klasičnom kratkoćom, dočim je inicijativni rad ravan gotovo ničij. Skupne sjednice drže se veoma riedko. Političko je polje jedino, na kojem zadarska komora pokazuje zamjernu žilavost. Ono je jedina od triju komora u Dalmaciji, kod koje je uredovni jezik izključivo — talijanski.

Komorsko vieće nosi za sve to najveću odgovornost.

O drugim komoram ne ćemo da govorimo, jer obstoje imenom, a rad im je silno ograničen.

Ključ za regeneriranje dalmatinskih trg. i obrt. komora, napose one u Zadru, leži u rukama naših trgovaca i obrtnika, kojima iz sobstvenih materijalnih razloga mora bit do toga, da njihova stalnina uredba bude funkcionalna kako nalaže zakon i kako odgovara njeznoj zadaći. Za to neka se i oni što bolje upoznadu s ustrojstvom i djelokrugom komora, te s probitcima, što ih one pružaju pojedincima, skupinama i ukupnosti, a napose s načinom, kako se kod nas provadjaju izbori komorskih članova, jer komorsko je vieće stroj, koji pokreće cilu komorski rad.

Treba da i ovom pravcu u Dalmaciji krenemo na bolje, da ne zaostanemo za drugim hrvatskim pokrajinama, treba da rad naših trgov-obrt. komora bude barem sjena rada zagrebačke komore, jer do danas nije još niti sjena.

Ovo rekosmo i ponovismo u najboljoj namjeri, jer se zbilja hoće kod nas i u trg-obrt. komorama novog duha, novog života. Kako je sada, znamo samo da obstoje, ali ne osjećamo. Krive su tome doduše razne okolnosti, ali je krivo mnogo i nehajstvo za radom kod istih komora, koje mora da prestane.

Nešto o razvoju i razplodjivanju spužava.

Velika tražba spužava u trgovini dovela je opet do pomisli, kako bi se spužve mogle umjetnim načinom razplodjivati.

Ovim pitanjem u prošlosti, bavili su se razni učenici ljudi, kao prof. O. Schmidt, Dr. Syrski, Bronn, prof. Schmarđa, naš Bučić na Hvaru, pok. Brusina, prof. Hellet i razni drugi. Svi ovi učenici ljudi bilo praktično, bilo teoretično, dokazali su, da se spužva umjetnim načinom može razplodjivati. U ovom vladaju razna mnjenja, ne glede uspjeha, nego glede načina, kako se ovo mora izvesti.

Prije nego predjemo na samu stvar, moramo se obazrijeti na način, kako se spužva razplodjuje.

Ni ovdje svi stručnjaci nisu u potankosti složni. Svi su zato, da su spužve životinje, ali kako i kada razplod biva nisu.

Dr. Syrski veli, da se spužva razplodjuje po vlastitom zametku, koji se odelučuje od matere i raste daleko od nje pretvoren u porod, putem vlastitih jajica i sjemena.

Profesor Bronn govori: Coglometri razplodnih zrnaca, razstave se od matere i za dva do osam dana lutaju naokolo, dok napokon ne padnu na dno, prihvativ se kojeg tvrdog predmeta. Kroz šest sedmica, mlada spužvica se je razvila jedan i pol puta u širini, a za šest puta u visini. U jeseni mlada spužva se ne razlikuje od matere ničim drugim izim veličine.

Profesor O. Schmidt, obzirom na uzdržavanje razploda i njegova trajanja piše: Uzmemo li da se spužve razploduju putem zametka i klice — po prilici, kao što sledi kod kamečnica — to je vjerovatno, da se one mogu razploditi i umjetnim načinom, polučiv ih na morsko dno, iza kako su dovoljno razvijeni za daljnji razvoj.

Naš nezaboravni Brusina u pismu upravljenju nama, kad smo mu izneli nevolje, koje trpi naš spužvarki obrt i tražil kod njega zaštitu, kako da prestanu barbarije, koje su tada u pogled spužvarkog obrta, a osobito lova spužava vladale, piše:

„Želim u velikoj, da nemam na razpoloženje odredbe austrijske vlade odnosno lova spužava; ne dvojim, da vlada nema dobre namjere, da ovaj lov kraju privede i uredi, ali u koliko čitam, više sam nego uvjeren, da osobe lije službeno, kojim ono razpolože i koje je dodjeljeno raznim poglavarstvima podnipošto ne razumije se u stvar. Bilo bi stoga neobhodno potrebito da kompetentne osobe bilo sa praktičnog, bilo sa teorijskog pogleda sastanu se i prouče stvar sa dna.

Prije svega treba znati, da su spužve životinje, koje rastu brzo, jer se razploduju na dva načina t. j. puteve pupoljka (malne kao

biljke), koji mogu biti koliko nutarnji tako i vanjski. Razplodjuje se isto ovako i razplodnim jajicama zoosperma. Jaja se nalaze u međri ženske na hrpicama od 10 do 30 po prilici. Sjeme pak nalazi se u mužkim spužvama, razprostranjen nepravilno po svaki njihovoj. Razplod spužava u koliko mi se čini, traje preko ciele godine. Obzirom da se malo kada i riedko nadje malešnih spužava, a k tome još mladih dokazom je, da spužve rastu brzo, dočim, kad bi se držali onih podataka, što nam daje umjetno gojenje spužava, morali bismo zaključiti, da se hoće barem sedam godina, da spužva bude dobra i zrela za trgovinu.

Medjutim ipak moram opaziti, da praktičnost je kao kazalo, kako spužve umjetno gojene ne mogu biti mjerilo, jer one, koje rastu same po sebi, puno i puno su bolje i brže se razvijaju, kao i svaka druga živina, koja u prirodi raste.

Spužve, budući životinje imaju konac svoga života, te kad prodje 7 do 8 godina postana gnjile i propadaju. Pomorska vlada bi morala osobitu brigu posvetiti umjetnom razplodivanju spužava, koju je zagovarao još godine 1792. glasoviti mletački zoolog Oliva, a u djelo proveo još glasovitiji Oscar Schmidt“.

Kako se vidi iz mnjenja glasovitih učenjaka, spužva se može umjetnim načinom razplodjivati.

Prije neg li predjemo da govorimo, kako to biva, da vidimo, kakovo morsko dno spužva ljubi, te što je u priloga, a što protiv njezinu razvoju. Pogledamo li čakom na dno našega mora, opaziti ćemo, da spužva raste i brzo se razvija na onom dnu, koje je kamenito, dočim na dnu, dočim na dnu, koje je blatno ili u blizini kojekavih smradnih kanala, spužva propada. S ovog razloga nalazimo spužve u podpunu razvoju i najbolje na Unijama, oko Promontora, Mandaline, Planinskog zaljeva, Kornata i korčulanskih vodama oko Lastova. U vodama oko Dubrovnika pak na jugu, nema spužava ili ako ih i ima te su krhlike, a tomu je uzrok, što spužva ne ljubi vulkanično tlo, što je dokazano, pošto su se spužve više puta nmjetno razplodjivale u okolici Napulja i napuljskog zaljeva, a svaki put bez uspjeha, kao i to što najbliži položaj u kom nalazimo spužvu od Etne i Vezuvia jest stropo Trilopi i to uz samo kopno.

Osim ovoga na razvoj i razplod spužve mnogo uplivaju i struje. Čim je morska struja jača, tim je za spužvu pogibelnija, a čim je slabija, samo da nije podpunu mrtvo more, kao u bunaru, tim je prijatnija njezinu razvoju i razplodu, koji traje preko ciele godine, a najviše u proljeće.

Da jake struje mnogo škodje razvoju i razplodu spužve dokazom nam budi, da najbolje spužve nalazimo u Jadranskom i Egejskom moru, dočim u Atlantiku, te na vanjskoj obali Portugalske i Španjolske oko Gibraltara niti ih nema, a ako se i nadje po koji riedki eksemplar taj je bez vrijednosti.

I temperatura, što vlada na dnu mora, mnogo upliva na razvoj i razplod spužava. Ova ne smije biti ni previsoka, a opet ni prenizka, a što je glavno, ne smiju slediti nagle promjene, što se događaju u onim morima, u kojim vladaju razne struje.

V. B.

Naši dopisi.

Orebić.

(Potrebe orebičke obćine). U ovogodišnjem proračunu vidjeli smo izvršenu ma bilo koju svotu skoro za svaku obćinu — samo za zanemarenu obćinu ni prebjene pare, premda svak znade, da smo bez puteva, šuma, parobrodarskih sveza — a do brzo ako Bog da i bez vode.

Bilo je obećanja, bilo je komisija — pa i samih nacra — ali djela nikakvog. Pitanje o putu Orebić—Rat već visi od nazad 30 godina. Dolazio je god. 1900. i inžinir, da ga trasira, te učinio liepi nacrt na trošak orebičke i kunovske obćine, ali uza sve to put ostade pogibeljan za kršteno i nekršteno, pa i za samo „pulinje“ izpod Vlastice, koje već odavno radi toga štrakuje.

Od god. 1892. orebička je obćina svake godine izvršivala u proračunu stanoviti doprinos za gradnju kolnog puta Orebić-Viganj i kroz 16 godina sakupila je svotu od 10.000 kruna.

God. 1903. došao je inžinir Singer, trasirao put, učinio nacrt i trebovnik, koji iznaša 70.000 kruna.

Obćinskog svoti dodao je zemaljski odbor 14.000, a država 40.000, ali tu je iznašla kvacića, kojom hoće, da osujeti ovu izgradnju puta. Pošto je naime još potrebna svota od 6000 kruna, to vlada zahtjeva, da obćina uzme ovaj preostatak na svoja siromašna i zadužena leđa, što je apsolutno nemoguće, te se lako bojimo, da ćemo teško doživjeti izgradnju ovog puta.

Potrebni nam je i to veoma potrebit put u zaledju mjesta, koji je već dva puta bio prisiran, a to se je g. nadsvjetnik Tepper neko vrijeme zauzimao za pošumljenje našeg kraja, ali po svoj prilici, kad je tražio od predpоставljenih potrebiti novac, dobio je lakonički odgovor „non posiamo“, premda se je imalo obraz povratiti natrag u Beč 100.000 kruna opredjeljenih za poljodjelske poboljšice, jer da tobože novac nije bio od potrebe. Mjesto družvo za poljepšanje Orebića upravilo je tri molbe na namještitvo za podjelu podpore u svrhu pošumljenja jednog čarobnog predjela zvatom „Trstenik“, ali Visoko sva tri puta na njegovu molbu ni abera!

Evo kako se provadja glasovita akcija vladina za ekonomno podignuće Dalmacije i zašto treba da se kadi Becku i da mu se prave salamacicij!

Nalazimo se u sretnom položaju, da naše mjesto i okolica obilaje živim vodami, ali koja nam korist od toga, kada izvori nisu uređeni, i kad namemo jednog ovećeg rezervoara, iz kojeg bi mogli natopiti naše divno polje, koje misu, kako je on s malom na rukama s prozora gleda, ili bolje, kako joj se divi.

No ima ljudi, kojima je drago, da im žena bude liepa, a ne umiju, ili ne će, da čuvaju njezinu ljepotu. Njemu nisi mogao do to prigovoriti; on je svaku tražio, da niti zere njezine dražesti ne izgubi, a ona opet znala da mu iztakne, u čemu su te dražesti. Tako mu rekla, što vriedi liepa ruka, pa on dragovoljno sve činio, što bi moglo nanieti štete nježnosti ruke.

Žene ga iznosile muževima za izgled, a mi djeca hodili bismo poslie podne, netom bismo obdjevali, da virimo kroz prozorčić na kuhinju, kako pere razno posudje.

Nije ni gospodja Mare bila kučka, i ona je gledala svoju djecu, ali kad bi on bio doma, ili obnoć, zamolila bi svoga muža, da je zamieni.

— Vazda sam oko njih — rekla bi — pravu je, da me kadog zamieniš; tã nisu samo moja... je li moj?

Smiešec se potvrdio bi joj i ruke na posao. Sviet je to znao, ona se sama hvalila, pa su pripovjedali liepih, a sjećam se još i one, kako je jednom bio pozlatio sablju — ali hajde sve vjeruj!

I djeca su držala majku gospodaricom, dok su se s otcem bila nešto odviše sprijateljila i uslobodila, kao starijim bratom. No ni to nije rušilo reda u kući: ako bi otac što učinio, što su znala, da je proti materinjoj volji, zaprietila bi otcu; ako djeca ne bi slušala, otac bi njima: ja ću vam materu! — i tako sve išlo u najboljem redu.

radi sule leži na pola neobradjeno! Sve bi se to dalo urediti sa malo troška, a tim lakše, što je sam podadmiral Ripper dolazio k nama i gledao, gdje bi se učinio taj rezervoar, koji bi mogao služiti i za ratnu mornaricu. On nam je podao velikih nač, ali mi ne živimo o pustim obećanjima, već o djelima, koje na žalost još ne vidimo.

Imamo veliki i dugi muo, ali koja nam korist od njega, kad je sagradjen na plitćini, tako da nam isti služi za šetnju, a osobito za ljubljenu mladež.

Obećali su nam i tu, da će ga popraviti i produljiti, ali kada, to oni znadu. Mi mu se svakako ne nadamo prije dvadesetak godina.

Pa da nismo idealni, živci u ovako sretnoj zemlji, gdje se obećaje sve i svašta, a ne čini nikad ništa.

Blaženi, koji vjeruju!

Viesti.

Za naše akademičare. Usled secesije naše akademске omladine sa zagrebačkog sveučilišta ostadoše mnogi naši sveučilištarci bez sredstava, jer izgubiše stipendije, a drugima se povećali izdatci za nauke izvan domovine, budući ostadoše bez služba, kojima se veliki dio njih u Zagrebu održava. Zamašaj pokreta našega djačtva do sada još ne shvatitše mnogi obćinici, naposeb neka mjesta u Hrvatskoj. U prvi mah javio se samo Zagreb i obilnim prinosima omogućio sã eksodus, a po tome je kroz dva mjeseca gotovo sam snosio sve troškove emigranta. A ti su veliki! Istina, javila se i neka patriotska mjesta iz pokrajine obilnim, ali jednokratim doprinosom; to medjutim za više mjeseca ne dostaje. Organizovanje subskripcije u Zagrebu je pokazalo, da će prirodnika sama mjesečnim prilozima doseći tek polovicu svih troškova, drugu polovicu mora pokrajina namaknuti. Umojljavaju se s toga najuljudnije ponovno svi požrtvovnici patriote u pokrajini, koji su u svoje vrijeme već pozvani bili, da odlučno porade u svojim kotarima i sakupe sve, što je moguće, a napose da organiziraju subskripciju stalnih prinosnika. Djačtvo je sada u tudjini pa treba namaknuti sredstava za povratka, a osim toga i za izdatak u mjesecu srpnju, pa s toga treba pregnuti svim silama, da se odmah sakupi još potrebna svota. Siromašni se djaci u tudjini, daleko od rodne grude, pouzdano nadaju, da će prokušani boreci za narodnu stvar i ovaj put pokazati, da i pokrajina shvaća svoju dužnost, da joj je sveučilištno djačtvo — kao buduća narodna inteligencija — duboko srcu prirasto, pa da će znati očuvati ga, da ne propadne u onom času, kad je velikim samopriegorom ustalo na obranu osramoćene almae matris.

Javne radnje. S pohvalom treba spomenuti izvedenje raznih javnih radnja u Šibeniku sa strane obćine. U zadnje doba uz druge već dovršene koristne radnje i popravke uređuju se i neke ulice, koje su bile zbilja u vrlo zaostalom stanju.

Zaruke. Prekjučer zaručio se ovdje g. Petar Kristulović iz Škrpica na Braču s čestitom gospodjom Rezikom Rakamarić. Srdačno čestitamo!

Gospodja Mare bila i jako štedljiva, a po tom i gospodar Pero. U nekoliko godina zaštedjeli koju stotinu. Uvidjela ona, da joj muž ne može vršiti službu i pomagati u kući, te odmah pomisli na dućan. Muž bi joj dobivao štogod mirovine, djeca nešto podrasla, starija može već da štogod po kući čini. Tudi je im željdi ne će trebati; on će pomagati u dućanu, do potrebe i u kući. Što mislila, to i učinila i eto joj poso ide kao po lju. Pero je sad još bolji, a i mirniji, nema barem dva gospodara.

Možda tskog pomisli: jadan li je taj čovjek! ali se vara, jer evp, kako mi se on isti onomadne izpovjedio:

— Vidite, znam, da se sa mnom i rugaju, ali, vjerujte mi, ja sam sretan. A što ćete! Bijah onakav, kaono ti sin težačke ruke, a dopala me gospodja s klobučicom. Služio sam u onoj službi, gdje mi zapoviedao i gori od mena. Sad sam, hvala Bogu, i ja gospodar, nemam gospodara nad sobom; ako činiš, što mi žena reče, činiš drag volje, je znam, da mi za dobro govore: korist njezina i moja je korist. Ako ja radim, a ona počiva, i to je u redu, jer ona nije naučna poslu kao ja... Pa raditi valja... a kako ne ćete da budem zadovoljan, kad pomislim, da je gospodja Mare moja žena, te da jedem i — spavam kao krčcanin — je li tako? — i pogleda me nekud slavodobitno i zadovoljno, a oči mu se rose.

FRANO TORBARINA:

Gospar Pero.

Skoro svaki dan idem u njegov dućan. Tu uživam gledajući, kako muž i žena složno rade za svoje dobro. Dućan je zbilja njegov, nad vratima je napis: Dućan Pera Perovića, ali inače gospodja je Mare gospodarica, kao pametnija, a on njezin pomoćnik. A tako i ide; tako su stvoreni.

Gospodja Mare odebija je žena, rumena, ili bolje crvena lica, prava slika onih pretelih, što preprodaju voće na trgu. On suhojav, s nešto riedke bradice, a gaće mu vise ko na štapima. Bilo bi smiešno, kad bi on zasio, a gospodja Mare da se vrli po dućanu; tã njega je i Bog stvorio, da se lako kreće, a da mu meso ne smeta, dok ona, ako se i malo makne, zapjeha se jadicna.

U njihovu je dućanu sve u redu kao u nijednome. Gospodja Mare zna što je red, a njezin Pero odmah vrši, što mu naredi: vazda namješta, predmješta, kao za se. Dodje li tko, da štogod kupi, samo nek zapita: Gospodjo Mare, to ili ono — Pero skoči, i prije nego mu gospodarica migne. Dakako da je i ona s njim zadovoljna, te i meni više puta reče: Zaludu, nema ti do svoga; tko bi tako radio, tko bi me tako slušao!

Jednom smo se baš o tome razgovarali, kad došla jedna mala i šapnula gospodji Mari, da joj nešto uduži.

— Hoću, moja, hoću i Pero, daj... .

„Šibenska Glazba“ kreće sutra u jutro vlakom u Kosovo na Vidovdansku slavu pravoslavnih. Vraća se na večer istog dana.

Kinematograf. Od ponedjeljka do sriede na večer izvadjat će se novi program. Čuju se želje obilnosti, da bi pojedine predstave morale imati obilniji program. Držimo, da će poduzete ovu želju uvažiti netom bude u mogućnosti.

Kiša pala je obilna po kninskoj krajini. U Šibeniku i okolici vlada još uvijek suša, pooštrena zahladicom sjevernjaka, koji je poslije te kiše duhno.

Radi štetā suše obilazi naročito porezno povjerenstvo sela u području občine šibenske, da konstatuje nerodnicu usjeva. Na žalostno stanje i na crnu godinu, koja se našem težaku usljed toga i usljed drugih elementarnih nepogoda sprema, osvrnut ćemo se potanje u jednom od narednih brojeva.

Domobranstvo. Od 2. do 11. srpnja boravit će u Šibeniku u svrhu vježba prva četa 23-e domobranske pukovnije.

Vice Markoć pok. Tome iz Vodica, preminuo je noćas iza duge i teške bolesti u ovdajšnjoj bolnici. Pripadao je od svojih mladih doba stranič prava i odlikovao se je u raznim borbama protiv dušmaninu hrvatskog naroda. — Dok javljamo ovu tužnu vijest, izričemo djeci i mnogobrojnoj braći pokojnika naše žalovanje, a pokojniku bila lahka hrvatska zemljica!

Iz pokrajine tuže nam se neki podvornici finansijskih ureda na nepravice, koje im se danomice nanašaju. Još mjeseca travnja bila je iznešena njihova tužba u ovome listu, pa nije ni najmanje uslišana, kao da za njih ne obstoje nikakovi pravni odnošaji. — Podvornik Julij Alfirević umro je već pred 14 mjeseci u Visu, Nikola Narić prošle godine još u kolovozu pošao je u mirovinu, Frano Zen umirovao se u Imotskome također početkom ove godine, a ipak uva sve to nijedan od podvornika, što su ostali u službi, nije bio do danas promaknut u veći razred. Ovo je grdna nepravica, koja ne bi imala dalje postojati. Nadamo se, da će ovaj pravedni glas biti uvaženi i da ne ćemo biti primorani povratiti se na predmet.

Višnje u Vodicama prodaju se po 28 para kilogram. Da su urodile, iz tu cijenu 16-20 para po kilogram, za višnje i lišće vodice bi bile ove godine uhvatile do 60.000 kruna, a tako jedva 15.000.

Uprava „Hrvatskog Sokola“ u Murteru razasijala pozive na njegovu slavu prigodom posvete novog mu društvenog barjaka. koja će slediti kroz idući mjesec. Razpored slave jest ovaj: 1. Doček i pozdrav gostiju u 8 sati jutro, zatim kreće povorka do Sokolske zgrade, te pokus svih članova prostih vježaba, a odatle u crkvu na svečane božju; 2. Posveta barjaka; 3. Obhodnja srušene povorka obilazi mjestom i povratka u sokolsku zgradu. Zajednički Objed; 4. U 4 s. po p. javna vježba svih članova; 5. Vježba na spravama; 6. Glazbeni koncert i 7. Odlazak gostiju. Izvadjat će se vježbe Illeg Pražkog sleta t. j. one koje su bile određene za Zadar. Sretno!

Za pučke učitelje. Zastupnici Dobernig, Hofmann i družina prikazahu ovih dana zastupničkoj kući zakonsku osnovu, kojom se § 55. državnoga zakona o pučkim školama preinakuje u smislu, da najmanja plaća pučkih učitelja u svim kraljevinama i zemljama ima odgovarati onoj činovnika XI., X., IX. i VIII. razreda plaće.

Iz zadrudnog saveza. U četvrtak dne 25. ov. mj. obdržavala se u občinskom kazalištu u Splitu I. redovita glavna skupština „Zadrudnog Saveza“.

Poštanske vijesti. 1. srpnja o. g. ukida se u nedjelju kod svih dalmatinskih poštanskih ureda razdavanje paketa, uz iste uvjete koji vriede za pisma sa naznačenom vriednošću i novce poštanskih naputnica i izplatnih doznaka poštanske štedionice.

Zakašnjenje „Gautscha“. U sriedu u jutro stigao je „B. Gautsch“ iz Kotora u Zadar u 3 sata, skoro 2 sata kasnije. Ovo je, na zdravlje, pri trećem putovanju, po liepu ljetnom vremenu. Što će biti, ove zime?

Izbori sa Istarski sabor. Ces. kr. namjestnik u Trstu objavio je dne 20. lipnja, da će izbori zastupnika za istsarski sabor biti: I. Obćenita kurija 26. listopada; II. Kurija izvanjskih občina dne 30. listopada; III. Kurija gradska dne 4. studena; IV. Trgovačka komora (u Rovinju) dne 9. studena; V. Veliki posjed (u Poreču) dne 10. studena 1908. — Ako se u jednom ili drugom od tih izbornih razreda bude pokazala potreba užih izbora, ti užih izbori biti će: a) za obćenitu kuriju dne 8. studena, b) za izvanjske občine dne 13. studena, c) za gradsku kuriju dne 18. studena, d) za trgovačku komoru 9. studena, e) za veliki posjed 23. studena 1908.

Političko društvo za Hrvate i Slovence u Istri. U četvrtak, dne 25. o. mj. obdržavala se glavna skupština toga društva u Pazinu. O stvari bi se dalo mnogo govoriti, jer do sada žalibože, mora se priznati, to društvo je razvilo jako malo radinosti. Nadamo se i vruće želimo, da od te skupštine bude narodu koristi. O borbi, koja će se razviti prigodom izbora za zemaljski sabor, ovisiti će narodni napredak Istre. Dužnost je političkog društva, da za vrijeme organizira ciele pokret po Istri, agitaciju povjeri poštenim i neodvisnim osobama, te osobito pazi na kandidate za zemaljski sabor, jer radi osobnih razmrica mogu nastati teške posljedice. — Nadat se je dobrim uspjesima, na samo onda, ako bude dobrog i neprekidnog rada.

Osjeđuranje blaga. Pokrajinski istsarski zavod za osjeđuranje blaga, sa sjedištem u Poreču, započeti će dne 1. srpnja t. g. sa svojim djelovanjem.

Uzkrsnice „Balkana“. Javljaju iz Trsta. Doznajemo, da sa ponovno vođe pregovori oko izdavanja „Balkana“. Rek bi, da su pregovori doveli do povoljnog rezultata i da će domalo „Balkan“ ponovno početi izlaziti. Glavnim suradnikom će ostati i sada Dr. Cihlar. Osim toga da će biti imenovan i redakcionalni odbor, koji će nadzirati pisanje lista i davati mu pravac.

Trgovsko obrtna zadruga, taj mladi slovenski novčarski zavod u Trstu, prekoračila je dne 13. o. mj. K 2.000.000 prometa. Prošle godine 1907. prometnula je do 13. lipnja K 1.431.874.25. Ove je dakle godine iznad K 700.000. Kako naglo zavod napreduje, vidi se iz toga, što je imao prošle godine do 13. lipnja 2533 primitivnih i 740 izdatnih brojeva. Ove pako godine imao je u isto vrijeme 4012 primitaka i 1238 izdataka. Broj zadrudnika narasao je na 801. Štedioničkih knjižnica izdalo se do 13. o. mj. 646 komada.

Englezko brodovlje u Dalmaciji. Kako već javismo, nastajno srpnja jedan dio englezkog brodovlja posjetit će Dalmaciju i baš ladje: „Queen“, „Prince of Wales“, „Gloru“, „Glory“, „Goliath“, „Ocean“ i „Canopus“. One će se najviše zadržati u Trstu i na Rieci. Od 22. do 25. srpnja tri će ladje posjetiti Split, a dvie Šibenik. Na 25. sva će flota odploviti put Krfu.

Preokret? Zagrebačka „Hrvatska“ donosi ovaj brzojav od svog posebnog izvjestitelja iz Beča: Mogu vas obavijestiti, da se u mjerodavnim ovdješnjim krugovima mnogo govori o tom, kako bi u skoro vrijeme imao nastupiti odlučan preokret u bankom pitanju. Posljednja audiencija naima dre. Werkerla kod kralja, nije bila samo puko izvješćivanje, nego se njegovo Veličanstvo veoma zanimalo za hrvatsko pitanje i zatražilo od Dra. Werkerla, da ga što prije privede povoljnom rješenju, što mu je ovaj i obećao.

Ravnatelj Mirko Divković polazi u mirovinu. Ravnatelj gornjogradske zagrebačke gimnazije gosp. Mirko Divković, nakon 38-godišnjeg revnog službovanja, polazi koncem ove školske godine u zasluženno stanje mira. Ravnatelj Divković, poznat radi svog književnog rada diljem ciele nam hrvatske domovine, u dobroj je i nezaboravnoj uspomeni, ne samo njegovih učenika, da li i svih hrvatskih gimnazijalaca. Zivio nam na dugo još!

„Dolazak Hrvata“ djelo Silvija Kranjčevića. Kako „Obzor“ doznaje, efektna i krasna drama „Dolazak Hrvata“, koju sada kani hrvatsko kazalište davati pri gostovanju u Zlatnom Pragu, djelo je našega slavnoga lirickog pjesnika Silvija Strahimira Kranjčevića.

Novna tvornica u Zagrebu. Zagreb će doskora da dobije jednu novu — po razvratku grada dosta važnu tvornicu — i to cementa. Dioničko društvo za podignuće ove tvornice već je organizovano, sada se samo još o tome radi, da se u gradskoj okolici nađe koje zgodno mjesto.

Dječji dan u Hrvatskoj priredjen inicijativom hrvatske udruge učiteljica u Zagrebu izpao je po čitavoj zemlji nad svako očekivanje. Ne samo u Zagrebu, nego i po svim većim i manjim mjestima uhvatila je ta ideja duboki korjen, te je u to ime sakupljena liepa svota, koja će se odrediti za poboljšanje sanitarnih prilika siromašne i male djece. Pohvalno moramo iztaknuti, da su posvuda i hrvatska sokolska društva sudjelovala kod priredjivanja dječjeg dana, pa je tako i naše sokolstvo pokazalo koliko mu leži na srcu boljikat naše uzdanice, hrvatske mladeži i budućeg nam sokolskog pomladka.

Česko sokolstvo u Beču i Pragu nastoji mnogo da okupi u svoje redove naše hrvatske djake, te je u to ime odredilo nekoliko društava po više besplatnih mjesta, nu žalibože naših mladih Hrvata ne ulazi u Sokol ni toliko, da bi se ta hrvatska stipendijalna mjesta mogla popuniti.

Novna željeznička pruga izmedju Trsta i Opatije. Kako čitamo, austrijsko ministarstvo željeznica podijelilo je koncesiju za gradnju pruge izmedju Trsta i Opatije, čime će se željeznička vožnja izmedju ova dva grada skratiti za dvie ure, dok danas vožnja od Trsta do Opatije traje četiri ure. Na novoj pruzi će mjesto parne sile električna sila vući vagona, a sama pako nova pruga će završiti u medvedskom zaljevu luke Opatije.

Predsjednik česka narodnoga vieća. Mjesto pokojnoga Dra. Herolda izabran je predsjednikom česka narodnoga vieća zastupnik Dr. Čelakovsky.

Nutarnja austro-ugarska trgovina. Prema statističkim podatcima o nutarnjoj trgovini Austro-Ugarske za mjesec travanj 1908. iznosio je uvoz iz Ugarske K 34.200.000, a izvoz u Ugarsku K 100.300.000. Vriednost izvoza u Ugarsku dosegla je u vremenu od siećnja do uključno travnja ove godine, iznos od K 390.200.000 vriednost uvoza iz Ugarske bila je K 308.700.000. Privremena trgovinska razmjera za prva četiri mjeseca ove godine zaključuje se dakle sa aktivom od K 81.000.000 u korist Austrije naprama K 45.000.000 u isto doba u prošlog godini.

Uskrnuće magjaronskog dnevnika. Kako osječka „Drau“ javlja, izlaziti će u Osijek ponovno magjaronski dnevnik „Dan“, koji će propagirati „unionističku“ ideju, stojeći na stanovništu „Hrvatska Hrvatom (!) Zar Egersdorferove lovornice ne dadu spavati Treščerovačkom postinjak?!

Moderna biblioteka za krunu. Prvoga srpnja izlazi kao treći svezak „Moderne biblioteke za krunu“ jedno od najboljih djela norveškoga pisca Henrika Ibsena: „Neprijatelj puka“, u kojem se vidi autor, njegove misli, smjer i njegove posebni individualizam. — Ciena je knjižica I krunu, na finom papiru I krunu 50 fil., a poštom 10 para više. Predplate se i naručbe šalju na: Mate Malinar, Prilaz br. 8. Zagreb.

Slavenska banka u Beču. Ovih dana bio je sastanak u Beču mnogih predstavnika raznih slavenskih banka u ovoj monarhiji. Svrha je sastanka, da se u Beču ustanovi velika centralna slavenska banka, u koju bi se stjecali slavenski kapitali iz ciele monarhije i koja bi sa svoje strane pomagala razvratk slavenske industrije. Glavnu riel u ovom vodi narodni zastupnik Hribar, načelnik Ljubljane i predsjednik Ljubljanske banke.

Slavenski hotel u Beču. Češki list „Češki Dnevnik“ predlaže, da se u Beču podigne slavenski hotel. Lani je u raznim hotelima odsjelo u Beču 20.248 putnika iz Rusije, 2.789 iz Srbije, 2084 iz Bugarske i 19 iz Crne Gore. Kad se tome pribroje austro-ugarski: Poljaci, Česi, Slovenci, Hrvati i Srbi, može se taj broj povisiti najmanje na 65 hiljada, a to je za slavenski hotel dovoljno.

Sveslavenski kongres. Za 12. srpnja sazvan je sveslavenski predkongres u Pragu. Svaku južnoslavensku narodnost zastupat će po četiri zastupnika. Hrvate će zastupati Tresić. Pozvan je također i Supilo.

Rusko-engleski savez. Prvaci svih ruskih stranaka osnovali su rusko-engleski savez ili društvo, koje će izvješćivati Engleze o životu ruskoga naroda i o napredku ostalih Slavena. Ova rusko-englezka liga novi je i to veliki korak Rusije, a i nas drugih Slavena na velikom poprištu svjetske međunarodne politike. Ovo rusko-englezko zbliženje je naravska posljedica njemškutarske politike naše Monarhije, koja kao prava služkinja Njemačke služi ovoj za predstražu. I mnogo će još godina proći dok se naša država očisti svenjemačkoga duha, koji ju čini tuđom robkinjom i otudjuje je Rusiji i ostalim Slavenskim narodima te radja vječni prepir u vlastitoj kući.

Ženske za izbornu pravo glasa. U nedjelju je u Londonu oko trideset hiljada ženskih otišlo u Hydepars demonstrirati za žensko izbornu pravo glasa. Izrečeno je mnogo govora. Do nemira nije došlo.

Učiteljsko društvo šibensko dobilo je dopust od školske vlasti, da se u njegovo pomješće smjesti učiteljska knjižnica šibenskog kotara.

„Varnice“. Crtrice Spiridiona Petranovića. Primili smo sa zahvalnošću ovu liepu zbirku, te ćemo se po mogućnosti na nju osvrnuti.

Naše brzojavke.

Zagreb, 27. jučer se povratio barun Rauch sa svog zadnjeg hodačača u Budimpešti. U svim političkim krugovima vlada uvjerenje, da je izprosio milost da bude uzdržan na banskoj stolici do roka, kad može da zavriedi banku mirovinu.

Zagreb, 27. Ovih dana započeo će se držanjem pučkih skupština po pokrajini.

Budimpešta, 27. Magjarsko novinstvo o zadnjoj zagrebačkoj županijskoj skupštini napada na Raucha predbacujuci mu podpunu nespoisobnost.

Wekerle putuje preksutra u Beč, da referira o tekućim poslima prije kraljeva polaska u ISL.

Monsignor Bulić boravio je prekjuečer i jučer ovdje. Krenuo je u Beč.

Beograd, 27. Novinstvo je zadovoljno s novom Velimirovičevom vladom. Skupština će doskora bit sazvana, te će u prvom redu poprijeti carinski austro-srbski ugovor.

Teheran, 27. U Perziji buknuła je obćenita podpuna revolucija. Odigravaju se grozni prizori.

Hrvatska fiskara (Dr. Krstelj i dr.) Vlastnik, izdavalac i odgovorni urednik Josip Drezga.

Traže se

odmah 2-3 snažna i zdrava naučnika za dvrojetsku radionicu na stroju, i to samo takova, koji bi imali volje, da podpuno nauče dvrojetslvo na stroju. Ugovor 4 godine. Za potanje obavijesti prikazati se sa roditeljima braći Scotton — Šibenik.

THE EDISON KINEMATOGRAPH

u atrijumu „kazališta Mazzoleni“

ZANIMIV I SENZACIONALNI PROGRAM za ponedjeljak, utorka i sriedu od 29. lipnja do 1. srpnja 1908.

Prvi dio: „PRIMITIVNA GRADNJA OPEKA“ (Snimci iz zbiljnoga rada u jednoj tvernici).

Drugi dio: „MALI SAVOJAR“ (Silika iz zbiljnoga života jednog dječaka).

Treći dio: „KRPAROVA KČER“ (dramka epizoda).

STECKENPFERD --
od
Ilijanova mlieka SAPUN
najbolje sredstvo za kožu.
40-10

Schicht-
SAPUN
jest najbolji! ◆

Ja ne gujećim niti parim, Nit sa praljom rublje kvarim, Malo trijam pa izperem, I već čisto šušit sterem, To sapunom nejde svakim, Već Schichtovim samo pravim Po jeleni taj se znađe, Svaki komad ga imade!

Najveća dalmatinska zlatarija ANTE RADIĆA - SPLIT.
Trg voća, Gradska vrata na obali. 21
Ilustrovane cijenke šalje badava. Ilustrovane cijenke šalje badava.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u kontokurentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima u i inozemstvu obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica K. 1.000.000

Priljučna zaklada 100.000
Centralna Dubrovnik
- - - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbljuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osjeđurauje proti gubitku kod zdrjebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih prira bezplatno. Unovčenje kupura bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

Banca Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:

sa otkazom od 5 dana uz 2 3/4 %
" " " " 15 " " 3 %
" " " " 30 " " 4 1/2 %

Uložke u zlatnim Napoleoneima ili u engl. funtim.

(sterlinam) uz uložničke Listove:

sa otkazom od 15 dana uz 2 %
" " " " 30 " " 2 1/2 %
" " " " 3 mjes. " 3 %

NB. Za uložne listove sada u toku, nov kamatnik ulazi u krieptost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Žiro i Tekući račun. Valuta od dana uloženja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glasnih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.

Otvara tekuće račune u raznim vrijednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odrezaka i izdriebanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carisbad, Cervignano, Cormons, Cernovici, Eger, Ricki, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), palit, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predajme na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontiranjia (Contrirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibelji provale i vatre i kojoj je posećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osjeđurauje vrijednote proti gubitnim žrjebanja

Banca Commerciale Triestina.

Hrvatska Tiskara

ŠIBENIK.

Izrađuje svakovrstne radnje, kao: Knjige i brošure, sve vrsti tiskanica za občinske, župne i druge urede, seoske blagajne, odvjetnike, trgovce itd. te moderne posjetnice, zaručne i vjenčane objave, pozive na zabavu, plesne redove itd.

Drži u zalih i sve vrsti občinskih, župnih i drugih raznih tiskanica.

Solidna izradba. Umjerene cijene.

Naručbe obavljaju se brzo i točno po zahtjevu.

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.

Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predajmivne na vrijednostne papire, kao i na robu ležecu u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdriebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izd je doznake na sva glavna trzista monarhije i inozemstva, te otvara vjereseje uz izprave (dokumnte) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže najsavjestinije uz vrlo umjerene uvjete.

Posređuje i konvertira hipotekne kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

Vinko Majdič

valjni mlin u KRANJU

proizvadjia najbeli e vrsti pšeničnog brašna i brašna za krmad

uz najniže cijene.

Najveća produktivnost

Brzo poslužba.

Izraavl zastupatelj za Dalmaciju i

Bosno-Herzegovinu, izzeer Sarajvo i

Boku Kotorsku: Babic & Klein

Zadar.

Zastupatelj za Boku Kotorsku: Ra-

doslav G. Žutkic, Kotor.

Zastupatelj za okružje Pulj: Lacko

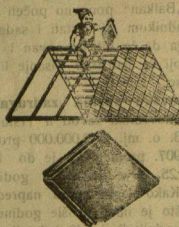
Križ, Pulj.

Zastupatelj za okružje Trst: Aleks.

Rupnich i dr., Trst, via squero

Novo br. 11. 52-8

VJEČNI KROV „DINARKA“

Josip Lovrić pok. Nikole

KNIN.

PRVA

DALMATINSKA TVORNICA

CIMENT-PLOČA, CRIEPA, CI-

GLE, STUPOVA OD ARMIRA-

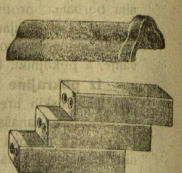
NOG BETONA ZA OGRADI-

VINOGRADJE, KAO ŠTO I SVIH

OSTALIH PROIZVODA OD CE-

MENTA, BETONA I ARMIRA-

NOG BETONA.

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.

UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislavićeva ulica br. 2.

PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osijek, Sarajvo, Spljet i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sliedeće vrsti osiguranja:

- I. Na ljudski život:
  - a) osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti;
  - b) osiguranje miraza;
  - c) osiguranja životnih renta.
2. Osiguranja mirovina, nemoćnina, udovnina i odgojnina sa i bez liečničke pregledbe.
3. Pučka osiguranja na male glavnice bez liečničke pregledbe.
- II. Protiv štete od požara:
  1. Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
  2. Osiguranja pokretnina (pokuštva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
  3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).
- III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadruga imovina u svim odjelima iznosi: K 1.410.846.28
Od toga jamčevne zaklade: K 1.000.000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko: K 820.000.00
Izplaćene odštete: K 2.619.582.36

Za Dalmaciju pobliže obavjesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatiae“ u Spljetu. Poslovnica u Spljetu, ulica Do Sud br. 356.

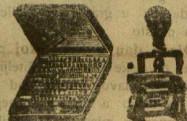
PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

Oglašujte u „Hrv. Rieči“

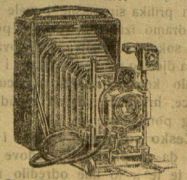
KNJIŽARA I PAPIRNICIA

IVANA GRIMANIJA

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

Proizvudimje naručbe svakovrstnih pečata od katešćućka i kovine.

Skladište fotografiskih aparata i svih nužrednih potrebština.

preporuča svoj veliki izbor liepih HRVATSKIH, TALIJANSKIH, NAEMAČKIH I FRANCUZKIH KNJICA,

romana, slovnica, riečnika, onda pisaaich sprava, trgovačkih knjiga, uredovnog papira, elegantnih listova i pisma, razglednica i t. d.

Prima preplate na sve

hrvatske i strane časopise

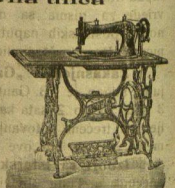
uz originalnu cenu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću.

Velika zalha svakovrstnih

toplonjera, zwieker-naočala

od najbolje vrsti i leca u svim gradacijama.

VANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

Skladište najboljih i najstarijih sivačih strojeva „SINGER“ najnovijih siste. u.